

BÍCH BÁO TRIỆU HIÊN

VĂN HOÁ TRUYỀN THỐNG LÀNG CHĂM BÀU TRÚC

Phiên bản Bích Báo Thiếu Niên này được các em học sinh trường THCS Trương Định (huyện Ninh Phước, tỉnh Ninh Thuận) thực hiện trong hoạt động Kể chuyện Di sản vào tháng 05/2021.

mục lục

1. PHÓNG SỰ: LÀNG GỒM BÀU TRÚC
2. PHỎNG VẤN: SỰ HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN CỦA LÀNG NGHỀ GỒM BÀU TRÚC
3. HƯỚNG DẪN: HƯỚNG DẪN CÁCH LÀM GỒM
4. PHÓNG SỰ ẢNH: NGHI LỄ RIJA PROUG CỦA NGƯỜI CHĂM
5. LƯU TRỮ: SỔ TAY GHI LẠI BÀI TRỐNG GHI-NẶNG
6. ĐỒ VUI: TRỐNG GHI NẶNG
7. HIỂN KẾ: NGƯỜI CHĂM: VĂN HOÁ BỊ LÃNG QUÊN
8. TRUYỆN TRANH: BÌNH GỒM XẤU XÍ
9. CÓ THỂ BẠN CHƯA BIẾT?: TRUYỀN THUYẾT BÍ ẨN CỦA THÁP POKLONG GARAI
10. CÂU HỎI BẠN ĐỌC

PHÒNG SỰ

Phòng Sự

Lăng Gồm

Bầu Trục

Người Thực Hiện

Nguyễn P. Q. Nghi

Đang Quỳnh Nghi

Đang Nữ Ngọc Diệp

PHÒNG SỰ

LÀNG GỖM BÀU TRÚC

Làng gổm Bàu Trúc tiếng Chăm là Palei Hamu Croak. Đây là làng nghề đục đáo và cổ xưa nhất khu vực Đông Nam Á. Nghệ nhân nơi đây làm gổm hoàn toàn bằng tay, không dùng bàn xoay mà đi giật lùi quanh bàn kê. Với đôi bàn tay khéo léo và óc thẩm mỹ, họ thổi hồn vào đất làm cho đất và cát vô tri bỗng hóa tâm hồn. Những sản phẩm họ làm ra làm say đắm bao du khách trong và ngoài nước. Chính vì vậy, gổm Bàu Trúc đang được UNESCO xem xét công nhận là di sản văn hóa phi vật thể. Được nghệ nhân Po Klóng Chang và vợ là Múk Halí Halanh Taphùng Múk truyền dạy, trải qua bao biến thiên lịch sử, bao thăng trầm cuộc sống, các nghệ nhân vẫn bám làng, bám đất để truyền dạy cho con cháu đến ngày nay.

PHÒNG SỰ

Quy trình làm gốm Chăm

Bàù Trúç:

- Công đoạn đầu là khâu lấy nguyên liệu đất và cát. Đất sét được lấy ở đồng ruộng tục danh gọi là Hamu Mulanh gần sông Quao, đây là một loại đất sét huyền bí. Đất để đắp và cát được lấy ở sông Lu. Đất đem về đập nhỏ phơi khô, rồi đem ngâm nước khoảng 12 tiếng.

- Công đoạn tiếp theo là khâu nhào đất. Đầu tiên nhào đất bằng chân rồi nhào đất bằng tay đến khi đất nhuyễn và dẻo. Tiếp tục, cuộn thành hình quả bí.

- Công đoạn tiếp theo là khâu nặn gốm. Đem đất tạo hình quả bí đặt lên bàn kê, rồi nặn hình theo ý thích của nghệ nhân.

- Tiếp theo là khâu chà láng. Dùng vải thấm nước để chà láng và tạo hình hoàn chỉnh. Người thợ gốm dùng cây que hoặc vỏ sò để tạo hoa văn rồi đem phơi nơi râm mát. Cuối cùng là chỉnh sửa hình xong gốm được đem phơi khô và chuẩn bị nung.

Ảnh: Đây là sản phẩm của gốm Chăm Bàù Trúç.

- Khâu cuối cùng là kĩ thuật nung gốm lộ thiên. Dùng củi khô xếp đều dày khoảng 20-30cm. Sau đó đặt sản phẩm gốm lên trên củi khô, phủ kín một lớp rơm, phía trên đổ một lớp trấu. Đốt lửa nung được khoảng bốn tiếng đồng hồ thì gốm đến độ chín.

NGƯỜI THỰC HIỆN:

Nguyễn P.Q. Nghi

Đàng Quỳnh Nghi

Đàng Nữ Ngọc Diệp

PHÒNG VẤN

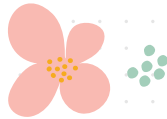
SỰ HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN Của Làng Nghề Gốm B.T

Lời giới thiệu: Bạn có biết một ngôi làng cổ nằm dọc quốc lộ 1A có thể tạo ra những sản phẩm làm bằng đất sét hút hồn người xem? Đó chính là làng nghề gốm Bàu Trúc. Tiếng Chăm gọi là "Palei Hamu Trock". Các bạn hãy theo chân chúng mình đến xứ sở của những đồ vật làm bằng đất sét đẹp này nhé.

PHÒNG VẤN

CÂU HỎI: Chị làm nghề này được bao lâu rồi ạ?

TRẢ LỜI: Chị làm nghề này được 10 năm rồi.

CÂU HỎI: Nghề này làm có cần sự tỉ mỉ không ạ?

TRẢ LỜI: Khi làm cần sự tỉ mỉ trong từng công đoạn.

PHÒNG VẤN

CÂU HỎI: Những sản phẩm này được làm hoàn toàn bằng thủ công hay máy móc?

TRẢ LỜI: Các sản phẩm này được làm hoàn toàn bằng tay. Nghề nhân phải đi giặt lùì xung quanh bàn kê để tạo ra sản phẩm.

CÂU HỎI: Chị có muốn truyền nghề này lại cho con cháu đời sau không?

TRẢ LỜI: Có chứ.

XIN CẢM ON! THANK YOU!

NGƯỜI THỰC HIỆN: Lê Nhuận
Đ. T. V. Thụy

Nhuận
3
Đ. Nhuận

Thụy
Đ. T. V. Thụy

3

HƯỚNG DẪN

Hướng dẫn Cách Làm Gốm

Công đoạn 1:

- Khâu lấy đất từ ruộng ở sông Quao
- Đập đất bằng chày, ngâm với nước khoảng 12 giờ
- Lấy đất để ngâm lên trộn với cát theo tỉ lệ 1:1
- Tiếp theo là nhào đất bằng tay, làm cho đất mềm và nhuyễn ra

Công đoạn 2:

- Đặt đất lên bàn kê, chuẩn bị công đoạn tạo hình
- Người nghệ nhân tạo một hình quả bí cuộn tròn
- Người nghệ nhân làm ra từ đôi tay khéo léo và tinh tế, từ tâm hồn của mình mà những người du lịch hay nói "thổi hồn cho đất" thành một hình thù nhất định. Vậy chúng ta hãy cùng ngắm đôi bàn tay của người nghệ nhân làng gốm Bầu Trúc nào

HƯỚNG DẪN

Công đoạn 3:

- Người nghệ nhân đi vòng quanh bàn kê để tạo thành hình dáng của lọ gốm
- Dùng tấm vải nhúng nước để làm láng lọ gốm
- Khi tạo hình cho lọ gốm xong những người nghệ nhân để ở nơi có bóng râm

Công đoạn 4:

- Tạo những đường hoa văn tinh tế cho lọ gốm, dùng những vật liệu có sẵn như vỏ sò, nắp chai...
- Rồi đem ra ngoài nắng để phơi khô sản phẩm

Công đoạn 5: "Nung lọ thiên"

- Lấy một lớp củi để lên bề mặt đất
- Rồi lấy sản phẩm gốm xếp đều lên bề mặt đồng củi khoảng 20-30cm
- Rồi lấy rơm phủ lên đồng gốm
- Đổ lên một lớp trấu dày 10cm
- Bắt đầu đốt lửa, nhiệt độ khoảng 70-80 độ C, nung trong vòng 4 giờ
- 4 tiếng đã trôi qua, những người nghệ nhân lấy sản phẩm gốm đã nung xong
- Rồi xịt nước điều lên sản phẩm gốm để tạo màu cho sản phẩm

HƯỚNG DẪN ...

Lim Gốm

Thế là đã hoàn thành một sản phẩm bằng đôi tay của những người nghệ nhân làm ra.

Thông tin ngoài lề: Để làm ra một sản phẩm gốm công phu thì những người nghệ nhân phải mất rất nhiều thời gian, khoảng nửa tháng đến một tháng.

Người thực hiện:
Lệ Quyên, Thu Thuyên

NGƯỜI THỰC HIỆN: Lệ Quyên
Thu Thuyên

Quyên *Thuyên*
Lệ Quyên, Thu Thuyên

PHÒNG SỰ ẢNH

Nghi lễ

Rija proug

Khúc Hien - Ngọc Tường Vy
Tê Tuê Tam

của người Chăm

GIỚI THIỆU:

Rija Proug là một nghi lễ truyền thống của dân tộc Chăm nhằm gột rửa tội lỗi, cầu mong sự may mắn, bình an. Nghi lễ này được áp dụng vào dịp thay đổi bà trưởng tộc họ. Nghi lễ diễn ra trong 7 ngày và thường rất khó tổ chức.

CHÚ THÍCH:

Người đang
múa trong lễ
Rija Proug

CHÚ THÍCH:

Người đang
múa trong lễ
Rija Proug

PHÒNG SỰ ẢNH

Nghi lễ

Rija prougy

CHÚ THÍCH:

Nghi thức
ngủ thiền

CHÚ THÍCH:

Một vài món ăn trong ngày lễ

PHÓNG SỰ ẢNH

Nghi lễ

Rija prougy

CHỦ THÍCH:

Bà bóng đang nghe ông Mu đàn hát trong nghi lễ Rija Proug

CHỦ THÍCH:

Một vài món ăn trong lễ Rija Proug

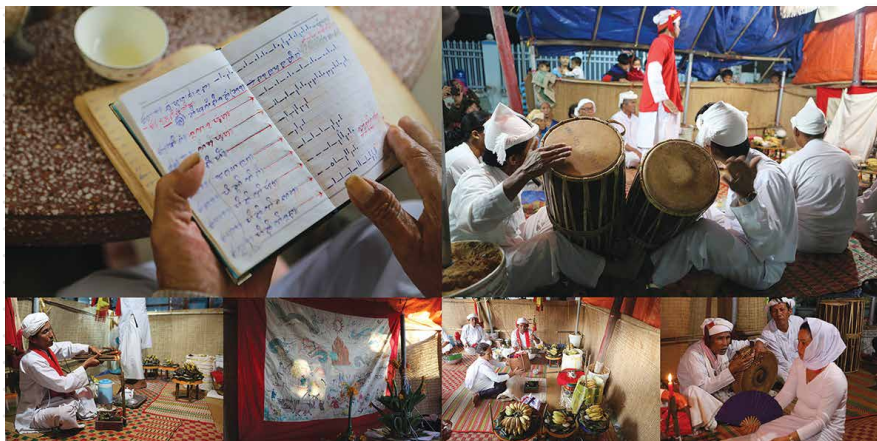
CHỦ THÍCH:

Tạ ơn lên trưởng tộc họ vì đã ban sự bình an cho mình và gia đình

NGƯỜI THỰC HIỆN: Ngô Tường Vi
Tô Tuệ Tâm

LƯU TRỮ

Sổ tay Ghi Lại bài trống Ghi-Năng

GIỚI THIỆU:

- Ghi lại bài trống Ghi-năng
- Của thầy
- Các bài trống đã được lưu truyền vài thế kỉ
- Do tổ tiên người Chăm
- Là kiến thức để đánh trống Ghi-năng
- Trống Ghi-năng thường dùng để làm đám
- Là truyền thống của người Chăm

NGƯỜI THỰC HIỆN: An

AN:

ĐỒ VUI

Tiêu đề: *Cười*
Hình thức của
câu đố:
Trống ghi-năng
trò chơi: *Đồ Vui*
Người thực hiện
Phú Thanh Xuân *Phú*
Phú Hữu Ngôn *Hữu*
Đàng Thị Kim Phát *Đàng*

Câu đố:

1. Trống ghi-năng tượng trưng cho bộ phận nào của con người?
2. Có mấy người để đánh một bộ trống ghi-năng?
3. Trống ghi-năng thường đi kèm với dụng cụ gì?
4. Trống ghi-năng gồm dụng cụ gì để tạo thành một bộ trống?
5. Trống ghi-năng được dùng vào lễ hội nào?
6. Các lễ hội cúng đầu năm đánh mấy điệu trống?
7. Tại sao lại đánh trống vào những lễ hội cúng đầu năm?
8. Bộ phận nào của trống làm căng hai đầu trống?

Trò chơi với trống ghi-năng

1. Vừa đánh trống vừa ca hát
2. Ghép những điệu nhạc vào bài hát
3. Đập các tiết tấu trong một điệu
4. Đánh trống cho trẻ em nhảy múa

NGƯỜI THỰC HIỆN: Phú Thanh Xuân
Phú Hữu Ngôn
Đàng Thị Kim Phát

Đáp án:

1. Chân
2. Hai người một bộ trống
3. Cồng chiêng, ba-ra-nung, ka-nhi, sa-ra-nai, ghi-năng
4. Da trâu làm mặt trống và dây cột, gỗ làm bụng trống
5. Katê, cầu mưa, đám cúng đầu năm...
6. Tùy địa phương
7. Nhạc cụ của đồng bào Chăm, thường đi với bộ ba nhạc cụ. Thường thì một điệu trống đi đôi với một vị thần
8. Là cái dây được cắt từ da trâu

HIỆN KỂ

NGƯỜI CHĂM VĂN HÓA BỊ LÃNG QUÊN

VẤN ĐỀ

- Hiện nay theo xu hướng thời đại, văn hóa Chăm đã bị lãng quên dần.
- Văn hóa Chăm được truyền qua bao nhiêu thế hệ bởi các ông cha xưa, nhưng ta lại không giữ gìn, phát huy và truyền cho thế hệ sau.
- Ảnh hưởng của hiện đại hay khoa học đã khiến cho các bạn trẻ không còn quan tâm, tìm hiểu văn hóa Chăm, không tìm được nét đẹp văn hóa dân tộc.

Ý KIẾN

- Các bạn trẻ Chăm ngày nay đang lãng quên dần văn hóa dân tộc mình mặc dù những thứ ấy cần các bạn phục hồi phát triển, giữ gìn cho thế hệ sau. Thế nên các bạn trẻ Chăm đừng để mất văn hóa mà ông cha ta duy trì hàng trăm năm. Bằng cách tìm hiểu văn hóa Chăm bạn sẽ có thể truyền lại văn hóa Chăm cho thế hệ sau này.

HIỂN KẾ

GIẢI PHÁP

- Cha mẹ ông bà hay những truyền nhân văn hóa Chăm cần khuyến con cái tìm hiểu, giữ gìn và truyền cho thế hệ sau.
- Thế hệ trẻ Chăm mặc dù đi theo xu hướng của thời đại nhưng ta nên giữ gìn những nét văn hóa Chăm và kết hợp một hiện đại chúng ta thích để văn hóa không bị lãng quên.
- Cần có những hội đồng đi đến những nơi tồn tại văn hóa Chăm và khuyến khích hướng dẫn họ bảo tồn, giữ gìn, phát huy và truyền cho thế hệ sau.

NGƯỜI THỰC HIỆN:
ĐÀNG CHÍ DŨNG D
ĐÀNG GIA HƯNG H

TRUYỆN TRANH

Thuận Ilimô

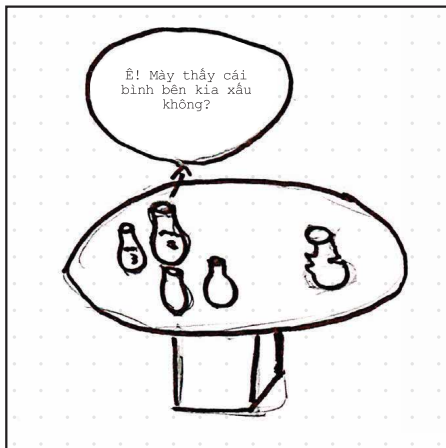
Bình Gốm

Xấu xí

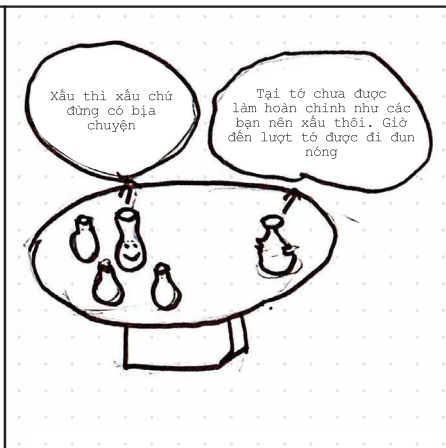
Ôn Hoàng Vũ

THỰC HIỆN:

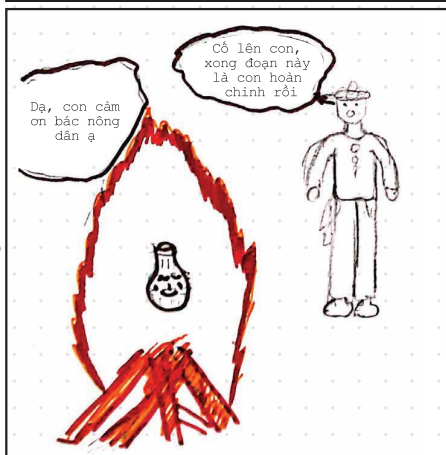
Thuận Ilimô
Bá Hoàng Vũ

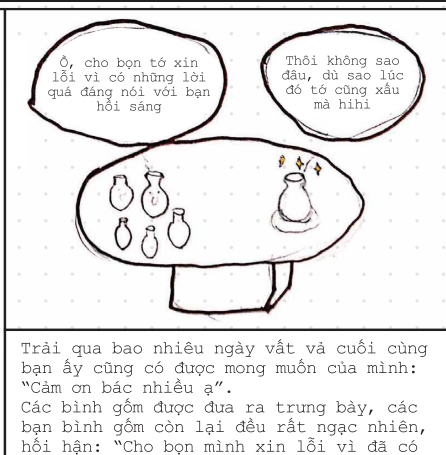
Trong các sản phẩm gốm được các nghệ nhân tạo ra, chỉ duy nhất một sản phẩm xấu xí.

Bạn đó bị các sản phẩm khác chê cười, khinh bỉ: "Sao mà xấu thế! Đem vứt bỏ đi để đây làm gì, xấu quá".

Bạn đó liền nói với nghệ nhân sửa lại hình thể cho mình để mình không bị người khác khinh thường.

Trải qua bao nhiêu ngày vất vả cuối cùng bạn ấy cũng có được mong muốn của mình: "Cảm ơn bác nhiều ạ". Các bình gốm được đưa ra trưng bày, các bạn bình gốm còn lại đều rất ngạc nhiên, hỏi hân: "Cho bọn mình xin lỗi vì đã có những lời quá đáng dành cho bạn". Bạn ấy vui vẻ: "Ừ, mình đồng ý với điều kiện đừng quan trọng về bề ngoài của người khác".

CÓ THỂ BẠN CHƯA BIẾT?

Có thể bạn chưa biết?

Truyền Thuyết
Bi' Ân của
Tháp PoKlong
Garai

Tháp đền tưởng nhớ ngài Klong Garai

Tháp PoKlong Garai là một tháp nổi tiếng
chứa ẩn nhiệm còn chuyện lạ sự ở
tỉnh Ninh Thuận

Tháp đền tưởng nhớ ngài Po Klong Garai, một vị vua đã được thần thoại hóa. Mẹ vua được hai vợ chồng già nhặt về từ một bọc vải trôi trên hồ nước. Một ngày, bà cùng cha vào rừng hái củi; vì khát nước bèn uống một ít nước đọng trên tảng đá. Sau đó bà có thai và sinh ra một cậu bé xấu xí rất háu ăn. Bà không chịu nổi lời đàm tiếu nên bỏ đi. Từ đó, cha mẹ của bà nuôi cậu bé và đặt tên là Jatol. Cậu khi lớn là một thanh niên xấu xí đầy ghê. Nhưng trong một lần ngồi trên tảng đá bỗng có hai con rồng liếm mình cậu trở nên khôi ngô. Do đó vua Nuhol đã gả công chúa cho.

CÓ THỂ BẠN CHƯA BIẾT?

Năm 1167, vua Suleha ở Băi Sri Banoy băng hà, mời Jatol làm vua, xưng là Po Klong Garai. Khi Panduranga quê hương ông bị Chân Lạp thường xuyên đánh phá, ông đi dẹp loạn. Vào năm Sửu (lịch Chăm), ông đi xem địa thế để xây tháp. Khi đến vùng Balhul thì bị tướng Hakral ngăn cản nên ông và tướng thi xây tháp. Vua Po Klong Garai thắng còn tướng thua nên rút quân về. Khi vua băng hà, ông được phụng thờ vào tháp.

Kết: Truyền thuyết về tháp còn nhiều bí ẩn chưa giải đáp song nó chứa nhiều ý nghĩa và vẫn được truyền tụng.

Người thiết kế: Vũ Thị Thu Hương
Trần Anh Thư : Alhwa Uuong

CÂU HỎI BẠN ĐỌC _____ ...

CÂU HỎI:

- Câu 1: Cách làm gốm độc đáo như thế nào?
Câu 2: Ai hình thành làng Bàu Trúc?
Câu 3: Nguồn gốc của cái tên Bàu Trúc?
Câu 4: Những phong tục của làng Bàu Trúc?

TRẢ LỜI:

Câu 1: Cách làm gốm Bàu Trúc là nghề nhân đã dùng hai bàn tay của mình để tạo ra sản phẩm mà không cần những thiết bị hiện đại.

Câu 2: Người đã hình thành làng Bàu Trúc là vị vua Po Klong Chang, người có công rất lớn trong việc xây dựng và hình thành một làng gốm Bàu Trúc độc đáo, là ông tổ của nghề làm gốm. Người đã tìm ra vùng đất để người dân sinh sống. Vị vua cũng là người dạy cách làm và tìm ra nguồn nguyên liệu chính để làm gốm.

Câu 3: Nguồn gốc của cái tên Bàu Trúc: Tên "Bàu Trúc" dịch ra tiếng Chăm là Pa-lay-ha-mu-chós.

Câu 4: Những phong tục của làng gốm Bàu Trúc:

- Ăn trầu
- Tẩy trần rửa tội
- Cúng giỗ
- Lễ đầu năm: ôn Ka In

THỰC HIỆN: Hồng My
Hiền Miền

Ảnh chụp Bích Báo Thiếu Niên do các em học sinh trường THCS Trương Định (huyện Ninh Phước, tỉnh Ninh Thuận) thực hiện trong hoạt động Kể chuyện Di sản vào tháng 05/2021.

